

Szkoła Schumachera. Międzynarodowe Centrum Studiów Ekologicznych

Słynna szkoła Szkoła Schumachera (Schumacher College) – Międzynarodowe Centrum Studiów Ekologicznych, znajduje się w południowo-zachodniej Anglii, w Dartington, niedaleko Totnes i Exeter. Szkoła od północy otoczona jest majestatycznym lasem Dartmoor, który przecina rzeka Dart. Nieopodal znajduje się także Park Narodowy Dartmoor.

Pomysłodawcą Szkoły był Satish Kumar, redaktor naczelny pisma „Resurgence”, który nazywa siebie Pielgrzymem Ziemi. Kumar założył Szkołę w 1991 r. wraz z Johnem Lane, Ann Philips i Brianem Nicholsonem. Zdewastowana przyroda, zmiany klimatyczne, kryzys ekologiczny i duchowy, globalizacja, fragmentaryzacja wiedzy – wszystkie te zmiany sprawiły, iż narodziła się potrzeba stworzenia miejsca, w którym będzie można nauczać o lepszej, piękniejszej wizji świata. Miejsca, w którym będzie czas na wspólną pracę i dyskusję, gdzie różnorodność i inność będą zaletami, a nie wadami.

Fot. Z archiwum Schumacher College

Szkoła została nazwana na cześć Ernsta Friedricha „Fritza” Schumachera, ponieważ on jako pierwszy mówił o ekonomii z punktu widzenia buddyzmu. Fritz Schumacher urodził się w Niemczech, do Anglii przeprowadził się przed II wojną światową, aby nie żył pod panowaniem nazistów. Studiował w Oxfordzie i na Uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku. Był szefem grupy doradczej ekonomistów pracujących dla NCB – Brytyjskiej Węglowej Rady Narodowej. Schumacher służył swoją wiedzą ekonomiczną i doświadczeniem biedniejszym krajom, takim jak Indie, Zambia i Birma. Zasłynął z eseju „Buddyjska ekonomia”, opublikowanego w 1966 r., który później stał się rozdziałem jego książki „Małe jest piękne”. Był filozofem, ekologiem, ekonomistą, pionierem propagowania technologii przyjaznej środowisku i zaadaptowanej na potrzeby lokalnych społeczności.

Początkowo tematyka zajęć prowadzonych w Międzynarodowym Centrum Studiów Ekologicznych dotyczyła wielu dziedzin nauki i sztuki. Obecnie została ograniczona do ekonomii, ekologii, architektury, sztuki i wzornictwa, przekazywanych z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju i ekologii głębokiej.

Pierwsze tzw. krótkie kursy trwały 5 tygodni, ale później zostały skrócone do 3 tygodni. Dla ludzi pracujących w biznesie prowadzone są specjalne 5-dniowe kursy. Grupa kursantów liczy zazwyczaj od 10 do 30 osób. Krótkie kursy są prowadzone przez najlepszych specjalistów w swojej branży. Odbývają się one przez cały rok z wyjątkiem przerwy wakacyjnej (lipiec i sierpień).

Każda grupa oprócz nauczycieli prowadzących zajęcia ma swojego opiekuna (tzw. facilitator). Opiekunowie grupy to osoby, które wcześniej były uczestnikami krótkich kursów. Ponieważ zdarza się, że niektóre kursy prowadzone są przez trzech lub czterech nauczycieli, potrzebna była osoba, która jest łącznikiem pomiędzy różnymi nauczycielami a grupą. Stanowisko to zostało wprowadzone po kilku latach działalności Szkoły. Facilitator dba o to, aby zajęcia odbywały się zgodnie z planem i aby uczestnicy mogli się podczas nich jak najwięcej nauczyć.

Od 1998 r. w Międzynarodowym Centrum Studiów Ekologicznych prowadzone są roczne studia

magisterskie z nauk holistycznych (MSc in Holistic Science). Jest to możliwe dzięki współpracy Szkoły Schumachera z Uniwersytetem w Plymouth. Grupa studentów liczy do 13 osób. Studia rozpoczynają się we wrześniu. Przez pierwsze 4 miesiące studenci uczestniczą w kursach prowadzonych przez Terry Irwin, Stephana Hardinga, Satisha Kumara, Philipa Fransesa oraz zaproszonych nauczycieli, a od stycznia pracują nad badaniami do pracy magisterskiej oraz biorą udział w dwóch wybranych przez siebie krótkich kursach.

Fot. Z archiwum Schumacher College

Od niedawna w Szkole Schumachera można zdobyć Certyfikat z Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju (Certificate in Education for Sustainability). Są to studia zaoczne, trwające rok (6 spotkań w ciągu roku) i oferujące nauczanie poprzez wykłady, ćwiczenia, pracę w grupie, uczenie się od nauczycieli i od innych uczestników, ćwiczenia fizyczne, medytację oraz specjalnie prowadzone uczenie się na odległość. Pozwalają one na nabranie doświadczenia w nauczaniu nauk holistycznych oraz umożliwiają nawiązanie międzynarodowej współpracy z edukatorami pracującymi w tej samej dziedzinie.

Oprócz Certyfikatu z Edukacji, w Międzynarodowym Centrum Studiów Ekologicznych można zdobyć Certyfikat z Nauk o Zdrowiu w Kontekście Zrównoważonego Rozwoju (Certificate in Sustainable Health). Są to roczne, zaoczne studia rozpoczynające się w lutym i trwające do listopada, na które przypada pięć tygodniowych spotkań. Studia te pomagają w budowaniu i przeorganizowaniu własnej praktyki lekarskiej, poznaniu nowych metod działania i idei dotyczących zagadnień zdrowotnych. W przerwach między spotkaniami studenci mogą liczyć na duże wsparcie ze strony nauczycieli i kursantów.

Od 2009 r. w Szkole Schumachera można zdobyć także Certyfikat z Ekologicznego Ogrodnictwa (Certificate in Sustainable Horticulture). Jest to roczny kurs z możliwością rozszerzenia go o następny poziom w roku kolejnym. Zajęcia odbywają się w ogrodach Szkoły Schumachera, w ogrodzie Dartington Hall Trust, oraz w położonym nieopodal gospodarstwie ekologicznym. Mają one na celu przekazanie wiedzy i doświadczenia z ogrodnictwa przyjaznego środowisku, opartego na założeniach permakultury.

Aby włączyć do działań społeczność lokalną, w środy w Międzynarodowym Centrum Studiów Ekologicznych mają miejsce Wieczorne Spotkania, kiedy to mieszkańcy okolicznych miast i wiosek przybywają, aby posłuchać wykładu zaproszonego nauczyciela oraz podyskutować z ludźmi przebywającymi w danym czasie w Dartington.

Międzynarodowe Centrum Studiów ekologicznych jest finansowane przez The Dartington Hall Trust, spółkę powierniczą. Drugim głównym źródłem utrzymania Centrum są pieniądze za czesne od studentów. Opłata za kurs jest dość wysoka, trzytygodniowy kurs kosztuje ok. 1800 funtów. Dlatego też, aby Szkoła Schumachera nie była instytucją tylko dla zamożnych, zapewniono stypendia, o które może ubiegać się każdy, kto chce studiować w Dartington, a nie posiada wystarczających środków.

W styczniu 1991 r. przyjechali do Centrum pierwsi studenci na kurs prowadzony przez Jamesa Lovelocka - twórcę hipotezy Gai. Od tamtego czasu Dartington odwiedzili mieszkańcy 73 krajów w wieku od 18 do 80 lat, a wśród nich przedstawiciele różnorodnych zawodów (biznesmeni, nauczyciele, artyści, architekci, prawnicy, naukowcy, pracownicy organizacji pozarządowych), religii (buddyści, muzułmanie, chrześcijanie, animiści, Żydzi) i warstw społecznych.

Możliwość nawiązania osobistych kontaktów ze studentami, niepowtarzalna atmosfera i życzliwość,

przyciągają niezwykłych nauczycieli. W Szkole zajęcia prowadzili lub prowadzą takie osoby, jak Ivan Illich, Arne Naess, Fritjof Capra, James Lovelock, Joanna Macy, John Seed, Vandana Shiva, Deepak Chopra i Theodore Roszak.

Obecnym dyrektorem Międzynarodowego Centrum Studiów Ekologicznych jest Charlie McConnell. Przed objęciem pozycji dyrektora pracował jako menedżer The Dartington Hall Trust. Praca naukowa i badawcza Charliego skupia się na energii odnawialnej i edukacji ekologicznej.

Zajęcia z hipotezy Gai i ekologii głębokiej dla studentów studiów magisterskich i uczestników krótkich kursów prowadzi Stephan Harding, uczeń Lovelocka. Prowadził on badania z biologii i ekologii w Zimbabwie, Wenezueli i Kostaryce. W swojej autorskiej książce „Animate Earth” Harding opisuje, jak nauki powiązane z hipotezą Gai mogą pomóc w odnowieniu związków z Naturą.

Oprócz studentów, nauczycieli, opiekunów grup i pracowników (16 zatrudnionych), w Międzynarodowym Centrum Studiów Ekologicznych można spotkać wolontariuszy. Są to byli studenci, którzy pragną poprzez pracę w Szkole, obcowanie z ludźmi i dostęp do materiałów naukowych pogłębić swoją wiedzę na temat nauk holistycznych i ekologii głębokiej.

Do 2009 r. na dziennych studiach magisterskich i krótkich kursach nauczał Brian Goodwin. Pochodził z Kanady i był emerytowanym profesorem matematyki i biologii, który wcześniej pracował na uniwersytetach w Oxfordzie i w Brighton. Brian był wielkim propagatorem holistycznego spojrzenia na zrównoważony rozwój. Zmarł 15 lipca 2009 r. w wyniku obrażeń spowodowanych wypadkiem rowerowym, przy boku swojej nowo poślubionej żony Christel.

Schumacher College jest czymś więcej niż zwykłą szkołą z internatem. Uczy się tam ekologii głębokiej w życiu codziennym. Podczas pracy umysłowej i fizycznej, medytacji i wycieczek po okolicy, studenci mają szansę doświadczyć poczucia bycia we wspólnocie, gdy ich małe „ja” rozszerza się na świat nie tylko ludzki.

W Szkole Schumachera naucza się holistycznego spojrzenia na świat, popularyzując poglądy Jana Smutsa, który głosił, iż całości nie da się sprowadzić do sumy jej składników. Jednym z efektów tego twierdzenia jest pogląd, iż szkodliwe zmiany następujące w świecie są efektem zawężenia myślenia ludzi do jednej dyscypliny.

Fot. Z archiwum Schumacher College

W Szkole unika się materialistycznego podejścia do życia. O wartości człowieka nie decyduje zasobność portfela ani ilość zgromadzonych informacji. Otwartość na inność i szacunek, którym obdarza się każdą istotę, to cechy szczególne tej placówki edukacyjnej.

W języku angielskim, w którym porozumiewają się wszystkie osoby przebywające w Szkole, podczas codziennych rozmów nie używa się zwrotów: Pan, Pani. Brak tych zwrotów powoduje, iż zanika granica wieku i pełnionej funkcji. Osoby w wieku 18 i 80 lat, dyrektor szkoły i wolontariusz – mówią sobie po imieniu.

Szkoła Schumachera słynie z bardzo dobrej organizacji pracy. Po spotkaniu wszystkich osób przebywających w Szkole, do godziny 10 wszyscy grupują się w 3-5-osobowe zespoły, do których wcześniej zostali przyporządkowani i zajmują się sprzątnięciem, przygotowywaniem posiłków oraz pracą w ogrodzie. Podczas tych zajęć tworzy się przestrzeń do nawiązania nieformalnych kontaktów z ludźmi i poznania codziennego życia Szkoły „od podszewki”. Praca ta jest postrzegana przez

większość jako jeden z najbardziej emocjonujących aspektów bycia w Szkole Schumachera. Dzięki wspólnemu wysiłkowi podejmowanemu codziennie na rzecz Szkoły, nie ma sztywnego podziału ról na sprzątaczkę, ogrodników, kucharzy. Każda z osób przebywających w Szkole pełni tę rolę w zależności od dnia tygodnia. Nie wytwarza się nierówności między ludźmi. Nie ma gorszych, lepszych, bardziej uprzywilejowanych. Podkreśla się wartość pracy wykonywanej własnymi rękoma. Każdy ma poczucie, iż wpływa na otoczenie, w którym przebywa. Może wnieść do niego część siebie.

Międzynarodowe Centrum Studiów Ekologicznych mieści się na wsi, nie ma w niej miejskiego zgiełku i wrzawy. Życie toczy się w wiejskim rytmie, nasączonym refleksją i medytacją. Piękne otoczenie sprzyja wyciszeniu, kontaktowi z przyrodą i zadumie. Pozwala na odpoczynek od dnia codziennego.

W Szkole Schumachera nie je się mięsa. Wszystkie posiłki przygotowywane i spożywane wspólnie, są wegetariańskie. Dostępne są posiłki dla każdej wymaganej diety. Osoby odpowiadające za wyżywienie starają się kupować żywność ekologiczną od lokalnych rolników, w tym owoce i warzywa zgodnie z rytmem ich dojrzewania.

Do Dartington przyjeżdżają ludzie, którzy mają bardzo dużo doświadczenia i wiedzy do przekazania, dlatego też duży nacisk położony jest na uczenie się i interakcje zachodzące w grupie. Proces nauczania ma także miejsce poza klasą i zajęciami z nauczycielem, które odbywają się rano po śniadaniu i wspólnym sprząkaniu. Po południu i wieczorami czas przeznaczony jest na dyskusje. Jeżeli ktoś chce na osobności porozmawiać z nauczycielem o nurtujących go sprawach, może to zrobić w tym czasie. Wymiana informacji i doświadczeń studentów, wolontariuszy i osób pracujących w Szkole ma miejsce podczas porannej pracy, Wieczorów Otwartych i wycieczek.

Na początku studenci z różnych krajów mieli być zachęceni do przyjazdu do Szkoły Schumachera poprzez obecność wybitnych nauczycieli. Obecnie wiele osób przyciąga do Centrum również atmosfera wyjątkowej otwartości, doświadczenie wspólnej pracy i życia w Szkole oraz możliwość poznania wielu ciekawych ludzi z całego świata. Osoby te są najczęściej w punkcie zwrotnym swojego życia. Zastanawiają się, gdzie pójść dalej, są otwarci na nowe i nieznanne. Fritjof Capra zwykł powtarzać, iż tylko w Szkole Schumachera ma szansę na nawiązanie osobistych kontaktów ze studentami. Tylko z tymi studentami utrzymuje kontakt po zakończeniu zajęć.

Są takie miejsca w Polsce i na świecie, w których już za progiem ma się odczucie niezwykłości. Schumacher College zapewne do takich miejsc należy. Ten dom i osoby w nim mieszkające kształtują jego wyjątkową atmosferę: otwartość na nowe, Inne oraz głębię kontaktów z Naturą.

Wioletta Anna Piaścik

Schumacher College, The Old Postern, Dartington, Devon TQ9 6EA
e-mail: admin@schumachercollege.org.uk
schumachercollege.org.uk